

تاملی در بازی چندگانه ترکیه

گ/سرویس ترکیه

سیاست خارجی ترکیه در چند ماه اخیر با توجه به فشار بر سوریه، همکاری نزدیک با غرب در این باره و پذیرش سامانه موشکی آمریکا از یک سو و تنزل سطح روابط با اسرائیل و اخراج سفیر این رژیم از سوی دیگر سوال برانگیز و قابل تامل است.

اخیرا ترکیه با پیش گرفتن سیاست های چند گانه سعی دارد خود را به عنوان کشوریمسلمان و در عین حال لائیک با قدرت و نفوذ زیاد در منطقه مطرح کند و به نوعی خود را در راس مسائل و چالش های منطقه ای و بین المللی قرار دهد و ضمن آن خود را به عنوان رهبر کشورهای مسلمان القاء کند.

فشارهای بی امان ترکیه همسو با آمریکا و غرب بر سوریه و حضور دائمی آن کشور در بالاترین سطح ممکن در شمال آفریقا حاکی از آن است که مقامات آنکارا کوشش میکنند خود را ناجی مسائل منطقه جلوه دهند، اما این سوال مطرح است که آیا ترکیه خودبه تنهایی قدرت اجرای چنین سیاستهای چندگانه و دو گانه را دارد؟

ترکیه از دوران امپراتوری عثمانی در کانون محوری قرار گرفته که از سرزمینهایفلسطین اشغالی شروع شده و به لبنان و عراق و سوریه، روسیه، کشورهای حوزه بالکان، قفقاز و ایران ختم می شود. پس می توان ادعا کرد که این کشور به عنوان متحد و شریکاستراتژیک آمریکا همواره حائز اهمیت می باشد.

روابط استراتژیک ترکیه با آمریکا در دوران جنگ سرد بر علیه شوروی در بالاترین سطح خود قرار داشت. ولی پس از فروپاشی اتحادیه جماهیر شوری تا سال 2001 و حادثه 11 سپتامبر حضور این کشور در معادلات منطقه ای و بین المللی کم رنگ شد.

پس از واقعه 11 سپتامبر نگاه مجدد غرب و علی الخصوص آمریکا به سوی این کشورلائیک و سکولار که سالهای سال با مشکلات سیاسی و به ویژه اقتصادی دست و پنجه نرم میکرد متوجه شد.

پس از به روی کار آمدن حزب عدالت و توسعه به رهبری رجب طیب اردوغان در نوامبرسال 2002 دیپلماسی ترکیه کاملا تغییر کرد و با چرخش به سمت کشورهای مسلمان و همسایههای شرقی زمینه شروع یک سیاست چندگانه را بنا نمود. هر چند این چرخش سیاسی باعث نشد تا روابط این کشور با کشورهای غربی و آمریکا کم رنگ شود و حتی روابطش با رژیمصهیونیستی قوت گرفت.

روابط و همکاریهای ترکیه با آمریکا در مناطق مختلف خاورمیانه، بالکان، قفقازجنوبی و آسیای مرکزی غیر قابل انکار است. زیرا این روابط کاملا راهبردی است و آمریکا در چارچوب این روابط حمایتی مالی و به ویژه نظامی را از این کشور انجام میدهد. ترکیه با استفاده از این حمایتها توانسته زیرساختهای نظامی خود را نوسازی و بازسازی کند.

از سوی دیگر حمایت بی چون و چرای آمریکا از ترکیه در روند الحاق به اتحادیهاروپا که از در سال 2005 شروع شده است، باعث شده تا این کشور بتواند هر از گاهی درمقابل کشورهای اروپایی هم قد علم کند و حتی آنها را به اجرای بی عدالتی در اجراییروسه الحاق متهم نماید.

پس می توان ادعا کرد که ترکیه با حمایتی بی چون و چرای آمریکا و اجراییدیپلماسی پر فشار توانسته به کشوری مطرح در سطح منطقه ای و بین المللی تبدیل شود تا شاید بدینوسیله بتواند به آرزوی بازگشت مجدد قدرت امپراتوری عثمانی جامه عملپوشاند.

از طرفی این روزها پروژه استقرار سامانه های دفاعی موشکی در بخشی از ترکیه کلیدخورده و گفته می شود در سفری که هیلاری کلینتون در تاریخ 15 جولای به منظور بحث وبررسی مسائل سوریه و لیبی به این کشور داشته، بر سر نحوه استقرار سامانه های دفاعموشکی بطور مفصل بحث و گفتگو بعمل آمده است.

هر چند گفته می شود استقرار این سامانه تهدید جدی برای ایران و سوریه است، ولیعبید به نظر می رسد در این برهه از زمان ترکیه اجازه دهد این سامانه به ویژه علیهاران فعالیتهایی داشته باشند. زیرا این کشور با توسعه روابط سیاسی و اقتصادی خودبا ایران و شروع همکاری های استراتژیک و امنیتی و حمایت از برنامه های هسته ایتهران سعی کرده اعتماد ایران را به عنوان شریکی مهم جلب نماید.

هرچند اخیرا بین دو کشور بر سر سوریه اختلاف نظر و تنش های جدی صورت گرفت، ولیبا توجه به شرایط فعلی منطقه ای انتظار نمی رود روابط دو کشور به دوران پر تنش دهه80 میلادی بازگردد.

برای این منظور می توان دلایل زیر را بیان کرد:

1. با توجه به بالا گرفتن حملات حزب کارگر کرد ترکیه موسوم به پ ک ک طی ماه هایاخیر، ترکیه به حمایت همه جانبه ایران در مرزهای این کشور در جهت مبارزه با گروهکتروریستی پ ک ک احتیاج دارد.

2. ایران دومین صادر کننده گاز بعد از روسیه بهاین کشور است و به لحاظ همسایه بودن با این کشور، خرید گاز از ایران به لحاظاقتصادی برای این کشور مقرون به صرفه می باشد.

3. با توجه به شرایط تحریم،ترکیه می داند که بهترین شرایط برای تاجران این کشور جهت صادرات کالاهایشان ویاسرمایه گذاری در ایران فراهم شده است. این کشور بر این موضوع واقف است که در آینده نزدیک می تواند در ایران به یک بازار بزرگتر از آنچه که امروزه در آن فعال است دستیابد.

4. رجب طیب اردوغان از دیرباز دارای تفکرات عثمانی بوده و با هدف بدستگرفتن رهبری جهان اسلام، طی ماه های اخیر سعی کرده با حملات سیاسی به اسرائیل وحمایت از غزه و اینکه در همه حالات در کنار ایران است خود را نزد کشورهای عربی سنیمذهب بعنوان کشوری که در منطقه قابلیت بدست گرفتن این رهبری را دارد مطرح نماید ودر ضمن اعتماد ضمنی ایران را نسبت به خود جلب نماید.

اما یک نکته مهم درباره سیاست ترکیه این است که این کشور با توجه به همراهی باآمریکا در خیلی از موضوعات به ویژه فشار بر سوریه و بحث سامانه موشکی و از سویدیگر تنش با رژیم اسرائیل و اخراج سفیر این رژیم از آنکارا و تنزل سطح روابط با تلاویو، بازی دوگانه ای را آغاز کرده که "ابهام آفرین" است و سوالات زیادی را در ذهنرباره واقعیت جهت گیری سیاست ترکیه ایجاد می کند